

Українська література кінця 19 початку 20 ст.

Українську літературу від кінця 18 ст. називають новою. Порівняно з давньою це були твори, на відміну від давніх, написані українською літературною мовою.

Джерелом оновлення і змісту, і форми стала народна поезія. Записи народних пісень, уміщені у збірниках М. Цертелєва, М. Максимовича, І. Срезневського, продемонстрували високі художні можливості народнопоетичного слова. На основі живого народнорозмовного джерела постала літературна мова першозразок якої подав І. Котляревський у своїй «Енеїді». Основні творчі методи літератури цього періоду - це просвітительський реалізм і романтизм; основні жанри - бурлескно-травестійна поема, байка, балада, соціально-побутова п'єса, сентиментальна повість.

Основні представники - І. Котляревський, Г. Квітка-Основ'яненко П. Гулак-Артемовський, Є. Гребінка та ін. Григорію Квітці-Основ'яненку належить слава основоположника художньої прози в новій українській літературі, одного із засновників жанру соціально-побутової комедії. Славу драматурга принесли п'єси «Сватання на Гончарівці» та «Шельменко-денщик». Як письменник Петро Гулак-Артемовський уславився байками та романтичними баладами, започаткувавши в новій українській літературі відповідні жанри. Так, хрестоматійною є його байка-казка «Пан та собака» (1818). Гулак-Артемовський був також майстром літературного перекладу.

Євген Гребінка писав романи та повісті російською мовою, більшість яких спіткало забуття. Справжню літературну славу здобув кількісно невеликим українськомовним доробком - байками. Кілька десятків цих творів були настільки оригінальними й мовно вишуканими, що стали окрасою класичної української літератури.

У 40-60-х роках 19 ст. тематика літературних творів пов'язана з найгострішою суспільно-політичною проблемою тих років - кріпацтвом і пошуком шляхів боротьби з ним. Розширюється і поновлюється ідейно-художня і жанрова палітра літератури - основним творчим методом став реалізм, який у творчості Т. Шевченка набув гостро-викривального спрямування. Не втрачає позицій і романтизм. Провідними жанрами цього періоду були поетичні (Т. Шевченко, П. Куліш, Ю. Федькович) та прозові (П. Куліш, Марко Вовчок). Центральною постаттю в літературному процесі того часу є Т. Шевченко.

Після смерті Великого Кобзаря найяскравішою постаттю в літературі став Пантелеймон Куліш. Поет і прозаїк, історик та літературознавець, журналіст і громадський діяч, він увійшов в історію культури як невтомний працівник, подвижник, який намагався збагатити українську літературу новими жанрами, наблизити до здобутків європейської культури.

У зв'язку з цим непроминальне значення мали його переклади українською мовою Біблії, творів Шекспіра, Байрона, Гете.

У 70-90-х роках українське **письменство** зосереджується на соціальних і психологічних проблемах. Чи не найбільшої слави з-поміж тогочасних українських письменників зажив Іван Нечуй-Левицький. У творах «Бурлачка», «Микола Джеря», «Кайдашева сім'я» та ін. він змальовував життя й побут різних **верств** українського суспільства. Одним з перших в українській прозі І. Нечуй-Левицький розповів про життя української **інтелігенції** («Причепа», «Хмари», «Над Чорним морем»), торкаючись проблеми її зрощення, ставлення до селянства тощо. Нечуй-Левицький утвердив в українській літературі жанр **соціальної повісті й соціального роману**. Визначне місце в українському літературному процесі посідав Панас Мирний - автор багатьох соціально-психологічних романів і повістей. Своєрідним літописом українського села є його роман «Хіба ревуть воли, як ясла повні», головний герой якого - бунтар-протестант - гине в боротьбі з машиною соціальної несправедливості.

Дайте відповідь на питання

1. Автор бурлескно-травестійної поеми в укр літ?

2. Найвизначніший письменник після Кобзаря?

3. Хто уславився романтичними баладами?

4. Автор повісті «Микола Джеря»?

5. Основоположник художньої прози?

Дайте пояснення словам, які виділені зеленим

джерело

хрестоматія

метод

подвижник